

І.М. ДАНИЛИК¹, Р.Я. КІШ²

¹ Інститут екології Карпат НАН України
вул. Козельницька, 4, м. Львів, 79026, Україна
ids777@lviv.farlep.net

² Ужгородський національний університет
вул. Волошина, 32, м. Ужгород, 88000, Україна
rkish@rambler.ru

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАГМЕНТОВАНИХ ПОПУЛЯЦІЙ *CAREX STRIGOSA* HUDS. (*CYPERACEAE*) В ЗАКАРПАТТІ

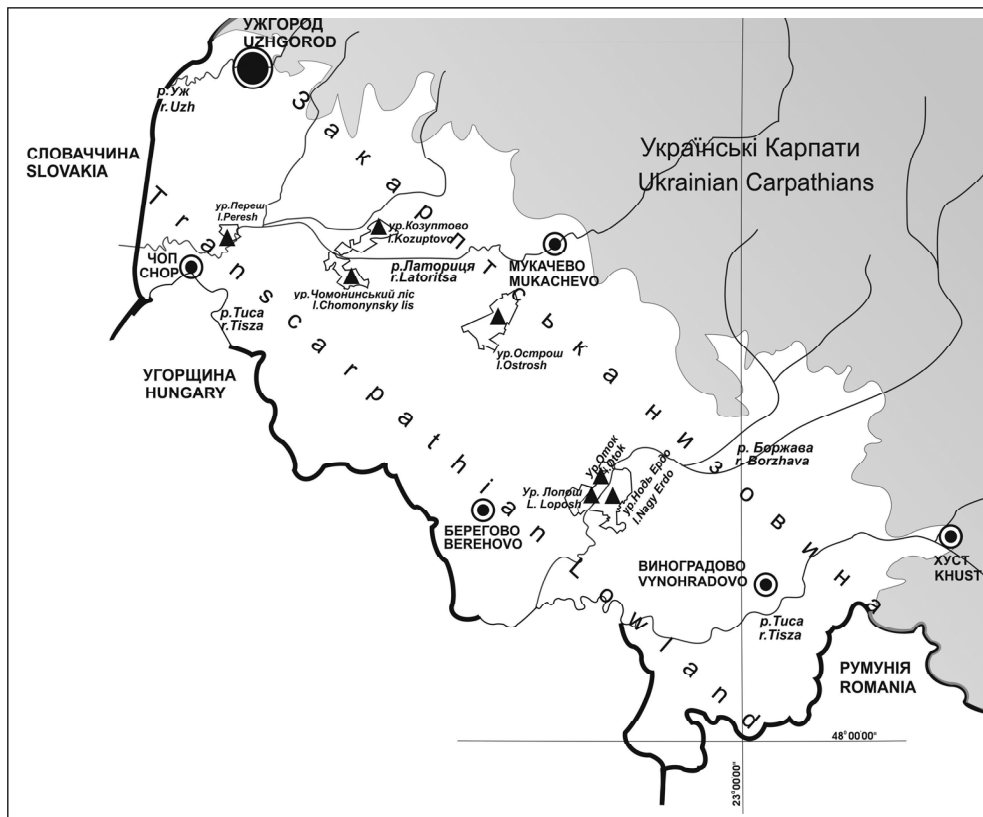
К л ю ч о в і с л о в а: *Carex*, рідкісний вид, екологія, популяції, заплавні фітоценози, Закарпатська низовина

Флора Закарпаття загалом достатньо повно вивчена [1, 9, 11]. Проте окремі її регіони потребують додаткових досліджень. Зокрема, Закарпатська низовина, якій з відомих причин, особливо в радянський період, приділялося мало уваги [8]. Тим часом саме тут зосереджені унікальні не лише в Україні, а й в Європі заплавні дубово-в'язово-ясеневі ліси з високим рівнем фіторізноманітності [14].

Власне у заплавних лісах Закарпатської низовини під час польових досліджень 2003—2005 рр. ми виявили новий для флори Закарпаття вид *Carex strigosa* Huds. ¹ (*Cyperaceae* Juss.). Уперше в Україні цей рідкісний вид флори знайдено у 1993 р. в околицях Львова у заплавному лісі (понижся заболоченої долини струмка, формація *Alneta glutinosae* — домінантна класифікація) [2]. В опублікованій статті зроблене припущення щодо можливого його трапляння в інших регіонах України, зокрема в Закарпатті, що і підтвердилося тепер нашими дослідженнями.

Carex strigosa — європейсько-західноазійський (субатлантично-субсередземноморський) вид з диз'юнктивним ареалом; поширений в Атлантичній, Центральній, Південній і Східній Європі, на Кавказі (Західне і Центральне Закавказзя, Талиш) і Західній Азії (Північний Іран) [6, 12, 20]. В останні десятиріччя відомості про його ареал істотно доповнені — виявлені нові місцезнаходження, передусім на східноєвропейській межі його поширення [2, 10, 25], які підтверджують диз'юнктивний характер ареалу *C. strigosa* у Центральній та Східній Європі. Це пояснюється тим, що лише в атлантичній та кавказькій частинах його ареал має більш-менш суцільні контури, які відповідають його високому ступеню океанічності. Із збільшенням континентальності

¹ Назви видів наведені за [19]. Дослідження здійснені за підтримки австрійсько-британсько-українського міжнародного проекту «Закарпатські заплавні ліси, Україна» (GB 10901).

Поширення *Carex strigosa* Huds. на Закарпатській низовині
 Distribution *Carex strigosa* Huds. on Transcarpathian Lowland

клімату ця осока стає рідкісним видом і трапляється лише в умовах підвищеної вологості та трюфності екотопів [12, 16].

Приуроченість *C. strigosa* до основних екологічних факторів середовища визначали за шкалами Г. Елленберга [15] з деякими уточненнями відповідно до нових даних. Цей вид характеризується такими параметрами: за відношенням до світла — 3 бали (умброфіт), температури — 6 (субтермофіт), континентальності клімату — 2 бали (океанічний вид), вологості — 7 балів (гігрофіт), кислотності ґрунту — 7 (надає перевагу слаболужним ґрунтам), багатством ґрунту на мінеральний азот — 6 (мезоевтроф), на засолених ґрунтах не росте — 0 балів (галофоб). Відповідними або близькими до них параметрами екологічних факторів характеризуються і досліджені нами осередки.

Ми виявили *C. strigosa* в декількох місцезнаходженнях Закарпатської низовини (Закарпатська обл.: **Ужгородський** р-н — урочища Переші, Чомонинський Ліс; **Мукачівський** — Острош, Козуптово; **Берегівський** — Лопши, Оток, Нодь Ердо), на території заплавлених дубово-в'язово-ясеневих лісів (рисунк). Тут ще збереглися раритетні фітоценотичні комплекси з рідкісними неморально-реліктовими видами рослин. Фітоценози дубово-в'язово-ясеневих заплавлених

них лісів сформовані *Quercus robur* L., *Ulmus laevis* Pall. і *Fraxinus ptacovskyi* Domin (= *F. angustifolia* Vahl. subsp. *pannonica* Soó et Simon) — едифікаторами угруповань. У першому ярусі вони сягають висоти 35—40 м із зімкнутістю крон до 40—65 %. З меншим відсотком останній з них зафіксований в усіх вертикальних ярусах. Залежно від зімкнутості першого ярусу ліси такого типу мають три або чотири вертикальні яруси. У другому ярусі (зімкнутість — до 30 %) частіше за інших трапляються *F. ptacovskyi*, *Acer campestre* L.; третій — деревно-чагарниковий ярус (зімкнутість — до 20 %) — формують переважно такі види, як *Crataegus laevigata* (Poir.) DC., *Ulmus minor* Mill., *Acer tataricum* L., *Euonimus europaea* L. (таблиця).

Фітоценотична характеристика асоціації *Fraxino pannonicae-Ulmetum* (клас *Quercio-Fagetea*)

Зімкнутість деревного ярусу	0,7	0,3	0,2	0,8	0,7	0,6	0,2	0,1
Зімкнутість деревно-чагарникового ярусу	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Проективне покриття трав'яного ярусу, %	50	80	70	80	75	25	45	40
Кількість видів	12	33	57	17	14	16	15	10
Площа, м ²	100	100	600	400	400	50	100	30
Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8

D. s. Ass. *Fraxino pannonicae-Ulmetum*

<i>Fraxinus ptacovskyi</i> I	3	2a	1	3	3	2b	1	1
<i>Fraxinus ptacovskyi</i> II	2a	.	.	2b	2a	.	+	.
<i>Fraxinus ptacovskyi</i> III	.	.	.	2a	.	.	.	.
<i>Fraxinus ptacovskyi</i> IV	.	1	2m	.	1	.	.	.

D. s. suball. *Ulmenion*

<i>Carpinus betulus</i> I	.	+	1	.	.	1	2m	.
<i>Carpinus betulus</i> IV	.	.	1	.	.	.	.	.
<i>Ulmus minor</i> II	2a	.	.	.	.	.	.	.
<i>Ulmus minor</i> III	.	2m	.	.	.	.	+	2m
<i>Ulmus laevis</i> I	.	1	+	.	.	2a	.	.
<i>Quercus robur</i> I	2a	2b	2m	.	1	2a	2m	1

D. s. All. *Alnion incanae*

<i>Carex strigosa</i>	2a	2a	1	+	2m	2m	1	2a
<i>Carex remota</i>	+	1	r	1	2m	1	+	.
<i>Urtica dioica</i>	2m	2b	2a	2b	2b	.	2b	2a
<i>Glechoma hederacea</i>	2m	2m	+	2b	.	2m	1	.
<i>Rubus cespitosus</i>	3	2b	2m	3	3	2b	.	.
<i>Filipendula ulmaria</i>	.	2a	.	2a	2m	.	.	.
<i>Impatiens noli-tangere</i>	.	.	2b	1	.	.	3	.
<i>Lysimachia vulgaris</i>	.	2m	1	.	.	.	.	.
<i>Ranunculus repens</i>	.	2m	2a	.	.	.	.	.

<i>Juncus effusus</i>	.	2m	2m	.	.	.	.	.
<i>Stellaria nemorum</i>	.	1	1	.	.	.	.	.
<i>Caltha palustris</i>	.	.	1	2a	.	.	.	.
<i>Galium aparine</i>	.	.	1	.	1	.	.	.
<i>Stachys sylvatica</i>	.	.	+	.	.	.	1	.
<i>Geum urbanum</i>	.	.	.	1	.	1	.	.
D. s. Ord. <i>Fagetalia sylvaticae</i>								
<i>Carex sylvatica</i>	.	2a	+	.	.	2m	+	2b
<i>Milium effusum</i>	.	+	.	.	.	1	.	.
<i>Geranium robertianum</i>	.	.	+	.	.	.	1	.
D. s. Cl. <i>Quercu-Fagetea</i>								
<i>Acer campestre</i> II	2a	.	.	1	.	3	.	.
<i>Acer campestre</i> III	.	.	.	.	.	2m	.	.
<i>Acer campestre</i> IV	.	.	.	.	.	1	.	.
<i>Corylus avellana</i> III	.	.	1	.	.	.	.	.
<i>Corylus avellana</i> IV	.	.	1	.	.	.	.	.
<i>Euonymus europaeus</i> III	.	.	r	.	.	1	.	.
<i>Euonymus europaeus</i> IV	.	.	r	.	.	.	.	.
<i>Aegopodium podagraria</i>	.	.	2m	.	1	.	.	.
<i>Viola raichenbachiana</i>	.	.	.	.	.	1	.	2m
<i>Swida sanguinea</i> III	1	.	.	2m	.	.	.	.
<i>Swida sanguinea</i> IV	.	2m	.	.	.	.	.	.
Other species								
<i>Phalaroides arundinacea</i>	2m	2m	2b	2m	.	.	.	.
<i>Iris pseudacorus</i>	1	.	1	+	1	.	.	.
<i>Selinum carvifolia</i>	.	.	1	1	2a	.	+	.
<i>Phalacrolooma annuum</i>	.	+	2m	.	.	.	1	.
<i>Lycopus europaeus</i>	.	2m	2m	.	.	.	.	.
<i>Persicaria hydropiper</i>	.	2m	1	.	.	.	.	.
<i>Xanthoxalis stricta</i>	.	1	2m	.	.	.	.	.
<i>Rumex conglomeratus</i>	.	.	1	.	.	.	+	.

Види, що трапляються в одному описі: онис № 2 — *Carex riparia* (2m), *Bidens frondosa* (2a), *Prunella vulgaris* (1), *Circea lutetiana* (1), *Dactylis glomerata* (2a), *Senecio jacobea* (+), *Stachys palustre* (+), *Lytrum salicaria* (2m), *Liersia orisoides* (1), *Juncus tenuis* (+); **онис № 3** — *Alopecurus aequalis* (1), *Myosotis sylvatica* (1), *Miosoton aquatilis* (+), *Glyceria fluitans* (1), *Geranium sylvaticum* (1), *Galium palustre* (1), *Alisma plantago-aquatica* (1), *Artemisia vulgaris* (1), *Hypericum tetrapterum* (2m), *Scrophularia nodosa* (2m), *Plantago major* (1), *Barbarea vulgaris* (+), *Taraxacum officinale* (+), *Rorippa sylvestris* (1), *Cirsium arvense* (1), *Galeopsis speciosa* (1), *Bidens tripartita* (+), *Tripleurospermum inodorum* (r), *Alliaria petiolata* (r), *Dactylis polygama* (1), *Coronaria flus-cuculi* (+), *Lysimachia nummularia* (1), *Cistopteris fragilis* (+), *Micelis muralis*

(1), *Myosotis nemorosa* (+); **онуч № 4** — *Myosotis palustris* (2m), *Leucojum aestivum* (2m); **онуч № 5** — *Carex elongata* 5 (2a), *Acer negundo* IV (1), *Tilia cordata* I (1), *Tilia cordata* IV (+), *Fraxinus pensilvanica* IV (2b); **онуч № 6** — *Vincetoxicum hirundinaria* (+); **онуч № 8** — *Stellaria media* (2m), *Ajuga reptans* (2a), *Briza media* (2a).

Описи виконано:

- № 1. 29.08.2003, урочище Оток;
- № 2. 20.08.2004, урочище Козуптово;
- № 3. 11.06.2003, урочище Острош;
- № 4. 05.06.2004, урочище Оток;
- № 5. 16.06.2004, урочище Оток;
- № 6. 10.10.2003, урочище Оток;
- № 7. 13.06.2003, урочище Острош;
- № 8. 10.11.2004, урочище Чомонинський Ліс.

Флористичними особливостями заплавлених дубово-в'язово-ясених лісів Закарпатської низовини є наявність в усіх ярусах видів неморально-реліктового фітоценотичного комплексу, а надто у трав'яному. Саме до таких видів належить *C. strigosa*, осередки якої тут мають реліктовий характер. У проведених нами геоботанічних описах за методикою Браун—Бланке у викладі О. Вільманса [24] з високим класом постійності в цьому ярусі виявлено багато видів (таблиця). За даними таблиці, в описах за участю *C. strigosa* зафіксовані як неморально-реліктові (*Carex sylvatica* Huds., *Impatiens noli-tangere* L., *Stellaria nemorum* L. тощо), так і синантропні види рослин (*Bidens frondosa* L., *Xanthoxalis stricta* (L.) Small, *Phalacrolooma annuum* (L.) Dumort. та ін.), не властиві для цих угруповань.

Враховуючи, що виявлені нами види у складі фітоценозів за участю *C. strigosa* мають високий клас постійності на значній території, якою є Закарпатська низовина, а також наявність достатньої кількості диференційних видів (характерні та діагностичні види у тому числі), такого типу угруповання визначаються як асоціація *Fraxino pannonicae—Ulmum* Soó in Aszyd 1935 corr. Soó 1963 [17, 18, 22]. За флористичною класифікацією вона належить до підсоюзу *Ulmion* Oberd. 1953 союзу *Alnion incanae* Pawl. in Pawl., Sokolowski et Wallisch 1928 порядку *Fagetalia sylvaticae* Pawl. 1928 класу *Quercu—Fagetea* Br.—Bl. et Vlieg. in Vlieg. 1937 [18, 20]. Аналізуючи результати досліджень, ми встановили, що наведена асоціація є новим синтаксоном для рослинності України, має доволі обмежений характер поширення, тому її слід охороняти з одночасним внесням до нового видання «Зеленої книги України».

З еколого-популяційної точки зору *C. strigosa* протягом тривалого часу існування на Закарпатській низовині сформувала ізольовані популяції, які внаслідок багаторазової антропогенної інсуляризації були фрагментовані на популяційні локуси малих площі та чисельності особин. Якщо порівнювати досліджені локуси, то можна чітко простежити зменшення як морфометричних

параметрів на індивідуальному рівні, так і популяційних — на груповому. Наприклад, в ур. Чомонинський Ліс на дорозі квартальної просіки зафіксовано локус (площа $\approx 30 \text{ м}^2$), що складається з групи особин заледве 35 см заввишки, з яких лише незначну частину становлять генеративні, а більшість — віргінільні або субсенільні особини.

Серед досліджених популяцій у найкращому стані є популяція *C. strigosa* в заповідному ур. Оток — вона займає найбільшу площу і налічує найбільше особин. Генеративні пагони сягають 120 см заввишки, щорічно цвітуть і плодоносять, формують якісне насіння. Популяція нормального типу — виявлено особини всіх вікових станів з переважанням генеративних. Проте у периферійній її частині також відчутний вплив антропогенної трансформації, де популяційні групи частково ізольовані від основної частини популяції, витіснені на лісові дороги і в знижених ділянках мікрорельєфу з підвищеною вологістю ще здатні формувати генеративні особини середньої життєвості й не втрачати життєздатності. На інших ділянках, особливо де проводилися суцільні рубки, освітлювався і підсушувався ґрунт, популяції представлені незначною кількістю генеративних особин переважно низької життєвості, що може призвести до втрати життєздатності.

Загалом на Закарпатській низовині простежується стійка тенденція приуроченості більшості виявлених осередків *C. strigosa* до лісових мікролокусів з частковими або незначними антропогенними порушеннями як рослинного, так і ґрунтового покривів. Дуже рідко, лише в окремих заплавних лісових виділах масиву Оток, які за структурою та віковими показниками (перевищують 200 років) можуть вважатися еквівалентами пралісових заплавних екосистем (квазіпраліси), осередки *C. strigosa* спостерігали у майже непорушених ценозах лісу. Показово, що саме в цих місцезнаходженнях стан популяцій виду наближений до його еколого-фітоценотичного оптимуму.

Трапляння *C. strigosa* у більшості лісових масивів на частково порушених ділянках (лісові дороги), очевидно, пов'язане з послабленою ценотичною конкуренцією виду та вказує на його реліктовий характер. На Закарпатській низовині *C. strigosa* проявляє властиву для реліктів тенденцію до витіснення з первинних екоотопів на периферію в новоутворені, ще не зайняті або цілком не освоєні екологічні ніші. Подібна поведінка виду узгоджується з теорією відтіснення реліктів Ф. Дарлінгтона [3], яка добре проілюстрована в Україні на видах—реліктах кримської флори [4, 5, 7]. Вказані риси еколого-фітоценотичної приуроченості виду, незначні площі його осередків, а також знижена життєвість, структура та загальна стратегія популяцій дають підстави розглядати *C. strigosa* як фітоценотичний релікт заплавних рівнинних лісів Закарпаття.

Заплавні ліси Закарпатської низовини протягом історичного часу зазнали значної антропогенної трансформації. Лісові території уздовж річок стали одними з головних магістралей проникнення та натуралізаційними полігонами адвентивних синантропних видів. Зокрема, вже сьогодні у трав'яному покриві багатьох виділів лісових кварталів вагомою є частка *Bidens frondosa*, *Rudbeckia*

laciniata L., *Phalacrolooma annuum*, а деревний ярус засмічений *Acer negundo* L. та *Fraxinus pensilvanica* Marchall. При цьому аборигенні фітоценотичні комплекси часто не витримують конкуренції (особливо трав'яні, що потерпають найбільше), займають периферійні ділянки або ж приречені на зникнення.

Трансформаційні процеси спостерігаються і в більшості заплавної лісової урочищ Закарпатської низовини зі ще збереженим аборигенним складом флори. Про це, власне, і свідчить витіснення *C. strigosa* з корінних ценозів на вивільнені внаслідок порушень еконіші. З іншого боку, виявлення цього виду на не порушених ділянках, близьких до первинного стану старих і різновікових природних ценозів заплавної лісу, робить його індикатором «аборигенності» та ступеня трансформації центральноєвропейських рівнинних заплавної лісів.

Значна інсуляризація популяцій *C. strigosa*, її поширення переважно у порушених екоотопах є індикатором трансформаційних процесів у заплавної лісових ценозах, які ми схильні розглядати як масштабні аллогенні сукцесії, нині незворотного характеру, зумовлені здебільшого антропогенними чинниками.

З огляду на соціологічний статус ми вважаємо *C. strigosa* рідкісним реліктовим видом флори України, що знаходиться під загрозою зникнення і потребує охорони. Враховуючи природоохоронний досвід сусідніх країн (Польщі [21], Угорщини [23], Румунії [13]), необхідною умовою його збереження є занесення до нового видання «Червоної книги України». Збереження унікальних не тільки для України, а й Європи загалом фітоценотичних комплексів дубово-в'язово-ясенових лісів з участю реліктових видів, зокрема *C. strigosa*, можливе за умови створення на цій території об'єкта природно-заповідного фонду високої категорії, наприклад «Притисянського національного природного парку».

Гербарні матеріали рідкісних видів рослин передані до гербаріїв Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (КВ) і Ужгородського національного університету (УУ).

1. *Визначник рослин Українських Карпат*. — К.: Наук. думка, 1977. — 436 с.
2. *Данилик І.М. Carex strigosa* Huds. (*Cyperaceae*) — новий вид для флори України // *Укр. ботан. журн.* — 1995. — **52**, № 2. — С. 277—279.
3. *Дарлингтон Ф.* Зоогеография: география, распределение животных. — М.: Прогресс, 1966. — 518 с.
4. *Дидух Я.П.* Эколого-ценотические особенности поведения некоторых реликтовых и редких видов в свете теории оттеснения реликтов // *Ботан. журн.* — 1988. — **73**, № 12. — С. 1686—1698.
5. *Дидух Я.П.* Растительный покров Горного Крыма (структура, динамика, эволюция и охрана). — Киев: Наук. думка, 1992. — 256 с.
6. *Егорова Т.В.* Осоки (*Carex* L.) России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР) / Отв. ред. А.Л. Тахтаджян. — СПб.: СПб. гос. хим.-фарм. акад.; Сент-Луис: Миссурийский ботан. сад, 1999. — 772 с.
7. *Ена Ан.В., Ена Ал.В.* Генезис и динамика метапопуляции *Silene jailensis* N.I. Rubtzov (*Caryophyllaceae*) — реликтового эндемика флоры Крыма // *Укр. ботан. журн.* — 2001. — **58**, № 1. — С. 27—35.

8. *Kiш Р.Я., Данилик І.М., Проць Б.Г.* Нові знахідки рідкісних видів судинних рослин на Притисянській низовині (Закарпаття, Україна) // Наук. вісн. УжНУ. Сер. Біол. — 2005. — Вип. 16. — С. 22—26.
9. *Крiчфалушій В.В., Будніков Г.Б., Мигаль А.В.* Червоний список Закарпаття: види рослин та рослинні угруповання, що знаходяться під загрозою зникнення. — Ужгород, 1999. — 196 с.
10. *Тодераш Л.Г., Чеботарь А.А.* *Carex strigosa* Huds. — новый вид для флоры европейской части СССР // Ботан. журн. — 1978. — **63**, № 8. — С. 1228—1229.
11. *Фодор С.С.* Флора Закарпаття. — Львів: Вища шк., 1974. — 208 с.
12. *Celinski F.* Turzycа zgrzeblowata (*Carex strigosa* Host) w rezerwach Puszczy Bukowej pod Szczecinem // Badania fizjogr. nad Polska Zach. — 1960. — **VI**. — S. 159—170.
13. *Dihoru G., Dihoru A.* Plante rare, periclitata si endemice in flora Romaniei — Lista rosie // Acta Botan. Horti Bucurestiensis. — 1993—1994. — P. 173—198.
14. *Drescher A., Prots B., Mountford O.* The world of old oxbowlakes, ancient riverine forests and meliorated mires in the Tisza river basin // Fritschiana. — 2003. — **39**. — P. 1—23.
15. *Ellenberg H., Weber H.E., Dull R. et al.* Zeigerwerte von Pflanzen in Mitteleuropa // Scripta Geobot. — 1992. — **18**. — 258 s.
16. *Horak I., Dvorak I.* Prispевek k rozsireni a ekologii *Carex strigosa* Huds. na Morave a Slovensku // Biologia. — 1968. — **23**, № 7. — S. 541—548.
17. *Magyarország novenytarulasai.* — Budapest: Akademiai Kiado, 2003. — 610 S.
18. *Moravec J. a kol.* Rostlinna spolecenstva Ceske republiky a jejich ohrozeni. — Litomerice: Severoceskou prirodou, priloha, 1995. — Vyd. 2. — 206 s.
19. *Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M.* Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. — Kiev, 1999. — I—XXIV, 1—346 p.
20. *Oberdorfer E.* Pflanzensoziologische Exkursionsflora. — Stuttgart: Ulmer, 1994. — Aufl. 7. — 1050 s.
21. *Polska czerwona ksiega roslin. Paprotniki i rosliny kwiatowe.* — Krakow: Inst. Botan. im. W. Szafera PAN, 2001. — 664 s.
22. *Soo R.* A Magyar flora es vegetacio rendszertani-novenyfoldrajzi kezikonyve I. — Budapest: Akademiai Kiado, 1964. — 589 old.
23. *Voros Konyv.* A Magyarorszagon kipuштult es veszelyeztetett noveny — es allatfajok. — Budapest: Akademiai Kiado, 1990. — 360 old.
24. *Wilmanns O.* Okologische Pflanzensoziologie Eine Einfuhrung in die Vegetation Mitteleuropas. — Wiesbaden: Quelle & Meyer Verlag, 1998. — Aufl. 6. — 405 s.
25. *Zajac A., Zajac M.* Atlas rozmieszczenia roslin naczyniowych w Polsce. — Krakow, 2001. — 716 s.

Рекомендує до друку
Ю.Р. Шеляг-Сосонко

Надійшла 27.03.2007

И.Н. Данылык¹, Р.Я. Киш²

¹ Інститут екології Карпат НАН України, г. Львів

² Ужгородський національний університет

ЭКОЛОГО-ЦЕНОТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАГМЕНТИРОВАННЫХ ПОПУЛЯЦИЙ *CAREX STRIGOSA* HUDS. (*CYPERACEAE*) В ЗАКАРПАТЬЕ

В процессе исследований, проведенных в 2003—2005 гг. на территории пойменных лесов Закарпатской низменности, найден новый для флоры региона вид *Carex strigosa* Huds. (*Cyperaceae* Juss.). Публикуются новые данные о его распространении, а также эколого-ценологических особенностях его местообитаний, расположенных на восточной границе ареала. Сообщества с участием *C. strigosa* отнесены к ассоциации *Fraxino pannonicae—Ulmetum* Soo in Aszyd 1935 согг. Soo 1963 класса *Quercu—Fagetea* Br—Bl. et Vlieg. in Vlieg. 1937 — новой для растительности Украины. Приведены общие результаты изучения популяций, указаны причины их инсуляризации. Установлена реликтовая природа *C. strigosa* на территории Закарпа-

тя, определен его созологический статус. Сделан вывод о необходимости создания на территории Закарпатской низменности национального природного парка для сохранения уникальных фитоценологических комплексов пойменных лесов.

К л ю ч е в ы е с л о в а: Carex, редкий вид, экология, популяции, пойменные фитоценозы, Закарпатская низменность.

I.M. Danylyk¹, R.Ya. Kish²

¹Institute of Ecology of the Carpathians, National Academy of Sciences of Ukraine, L'viv

²Uzhgorod National University

ECOLOGICAL-CENOTIC PECULIARITIES OF FRAGMENTED POPULATIONS OF *CAREX STRIGOSA* HUDS. (*CYPERACEAE*) IN TRANSCARPATHIA

During 2003-2005 investigations on the territory of riverine forests of the Transcarpathian Lowland we discovered *Carex strigosa* Huds. (*Cyperaceae* Juss.), a new species for the flora of this region. New data on distribution of this species are provided and eco-cenotic peculiarities of its habitats located in the eastern limit of its range are discussed. Communities with *C. strigosa* belong to association Fraxino pannonicae-Ulmetum Soy in Aszyd 1935 corr. Soy 1963, of Querc-Fagetea Br—Bl. et Vlieg. in Vlieg. 1937 class, which is newly reported for vegetation of Ukraine. General results on characteristics of populations are presented, and causes of their insularization are identified. The relict status of *C. strigosa* in Transcarpathia is determined, and the sozoological (conservational) status of the species is defined. Conclusion is made regarding establishing a national nature park on the territory of riverine forests of the Transcarpathian Lowland, with the purpose of preserving unique vegetation complexes of this region.

К e y w o r d s: Carex, rare species, ecology, populations, riverine phytocenoses, Transcarpathian Lowland.